

Національна інвентаризація лісів

як лісова політика формує суспільне
сприйняття лісокористування

Державне агентство
лісових ресурсів України

dkg.kmu.gov.ua

Німецько-український
агрополітичний діалог

www.apd-ukraine.de

Відмова від відповідальності

Ця публікація підготовлена під егідою Німецько-українського агрополітичного діалогу (АПД), у співпраці з групою українських та німецьких експертів з національної інвентаризації лісів (НІЛ) на чолі з Віталієм Сторожуком та Ігорем Букшею, від імені Державного агентства лісових ресурсів України. Будь-які думки, висновки, пропозиції чи рекомендації, висловлені в даному документі, є точкою зору авторів та не обов'язково відображають погляди АПД.

Дизайн та верстка, Олег Малов

© Німецько-український агрополітичний діалог, Серпень 2018

Всі права застережено.

Зміст

Українські ліси – наше багатство	2
Лісові екосистеми – що це є насправді?	4
НІЛ – статистичний погляд на ліси	5
НІЛ – перші кроки в Україні	6
Площа лісів та запаси деревостанів	7
Яка кількість дерев різних порід росте у наших лісах?	8
Скільки в лісі деревини та якої якості?	9
Чи варто нам турбуватися, що дерева старіють?	10
Природні сукцесії – лісів є більше, ніж ми очікували	11
«Наріжний камінь» лісівничих досліджень	12
Сухостійні дерева – між санітарними заходами та потребами біорізноманіття	13
Мертва деревина – джерело біорізноманіття	14
Вперше в Україні: вимірювання поточного приросту та відпаду дерев у насадженнях	15
Формула лісового балансу	16
Від національної до міжнародної лісової статистики	17
Навіщо потрібна національна інвентаризація лісів і скільки вона коштує?	18
Критично важливо: публічний доступ до даних національної інвентаризації лісів ...	19
Національна інвентаризація лісів в Україні: Подальші кроки	20

Українські ліси – наше багатство

Упродовж багатьох століть, лісові екосистеми, які наразі вкривають 16% території України, позитивно впливають на середовище існування людини і залишаються важливим природним ресурсом, який широко використовується у виробництві та забезпечує потреби населення.

Оскільки ці позитивні функції залежать від поширення, якості та структури лісових насаджень, повнота знань про ліси має важливе значення для належного задоволення соціальних потреб. Крім того, суперечлива дискусія, що наразі розгорнута щодо використання деревини, вимагає прозорого підходу до отримання достовірної інформації про стан лісів, їх захист, рубки та лісовідновні заходи, а також очікуваний розвиток лісів у майбутньому.

Досвід країн ЄС, США, Канади, Австралії, Китаю, Індії, Японії та багатьох інших свідчить, що національні інвентаризації лісів (НІЛ) є належним та ефективним засобом для збору такої інформації та її прозорого використання як основи для прийняття політичних рішень щодо лісів.

Протягом 2008-2015 років український уряд підтримував проведення регіональних лісових інвентаризацій у Сумській та Івано-Франківській областях на площі близько 1 млн. га, з використанням статистичних ме-

тодів, що забезпечували належну точність отриманих результатів. Результати цих регіональних інвентаризацій свідчать про суттєві відмінності між традиційними методами аналізу стану та структури лісів та оцінками НІЛ. Політичні рішення, засновані на недостатніх знаннях про ліси України можуть привести до небажаних дій щодо їх використання.

Ця брошура представляє підхід та основні результати згаданих регіональних інвентаризацій лісів та демонструє корисність використання методології НІЛ. При цьому, українські фахівці накопичили досвід впровадження НІЛ і здатні використати свої навички під час інвентаризації лісів усієї країни.

Новий потужний імпульс для розвитку національної інвентаризації лісів надав Указ Президента України №381/2017 «Про додаткові заходи щодо розвитку лісового господарства, раціонального природокористування та збереження об'єктів природно-заповідного фонду», виданий 21 листопада 2017 року. Президент доручив Кабінету Міністрів України «забезпечити проведення з урахуванням кращої світової практики національної інвентаризації лісового фонду України». На виконання Указу Президента, Державне агентство лісових ресурсів України затвердило План дій у 2018 з підготовки до впровадження національної інвентаризації лісів.

ЛІСИ:

Це найменш порушені екосистеми, порівняно з забудованими територіями або сільськогосподарськими землями

Традиційно відвідуються населенням з метою туризму та рекреації

Поглинають вуглекислий газ з атмосфери, та мають позитивний ефект на зміну клімату

Є середовищем існування різноманітних видів флори та фауни

Постачають ресурси для ведення лісового господарства, деревообробної промисловості

Надають роботу та дохід тисячам сімей в сільській місцевості

Лісові екосистеми – що це є насправді?

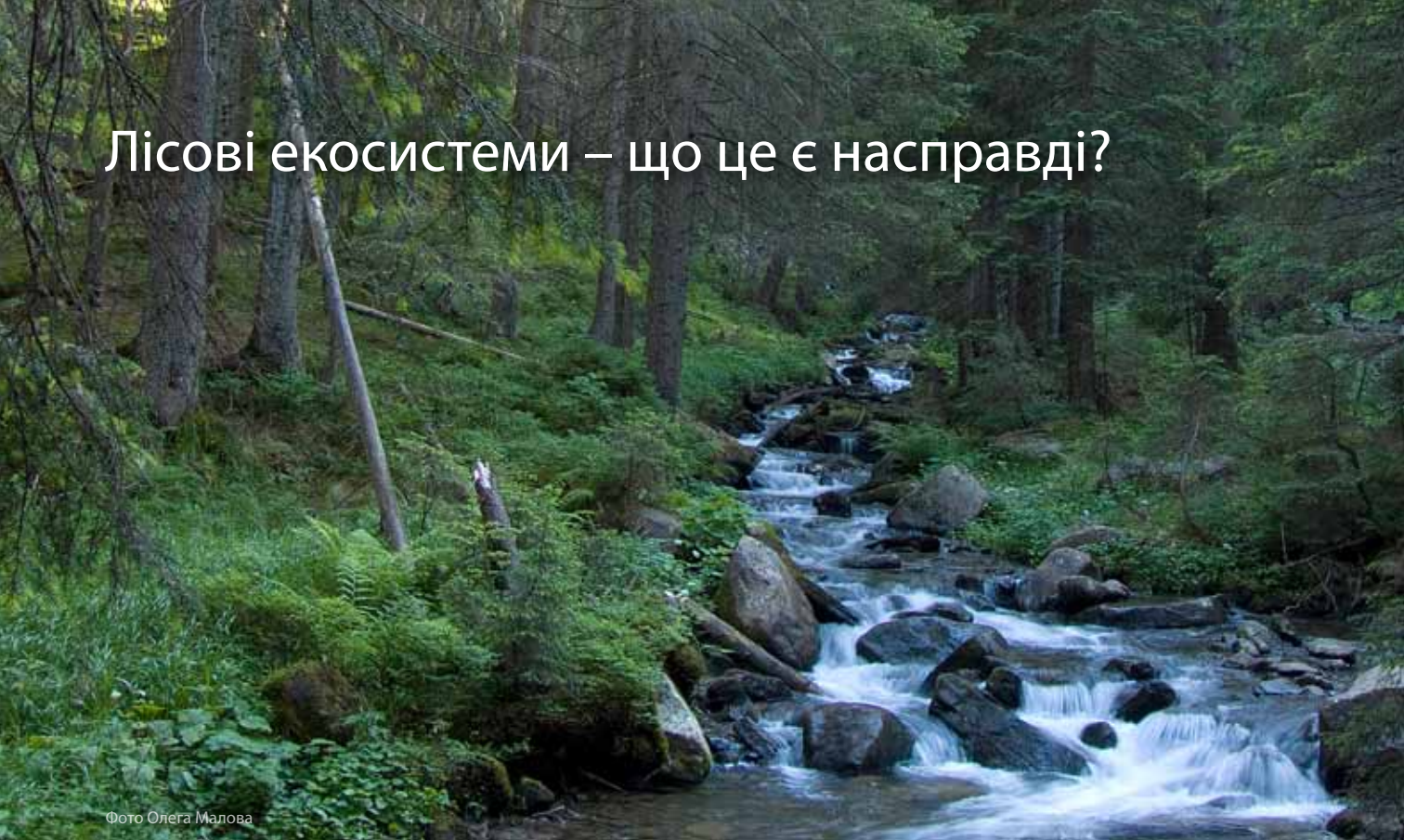

Фото Олега Малова

Одного разу побувавши в лісі, всі ми здається чудово уявляємо, що таке ліс.

Лісовий кодекс України визначає ліс як тип природних комплексів (екосистему), у якому поєднуються переважно деревна та чагарникова рослинність з відповідними ґрунтами, трав'яною рослинністю, тваринним світом, мікроорганізмами та іншими природними компонентами, що взаємопов'язані у своєму розвитку, впливають один на одного і на навколишнє природне середовище.

Лісові ділянки можуть бути вкриті лісовою рослинністю, а також постійно або тимчасово не вкриті лісовою рослинністю (внаслідок неоднорідності лісових природних комплексів, лісгосподарської діяльності або стихійного лиха тощо).

Національна інвентаризація лісів України використовує комплексне визначення лісу, як земельної лісової ділянки площею не менше 0.1 гектара, яка вкрита деревною та чагарниковою рослинністю, з покриттям крон не менше 30% площі ділянки, шириною понад 20 м, та висотою у віці стиглості не менше 5 метрів.

НІЛ – статистичний погляд на ліси

Загалом, існують два основні джерела даних про ліси України.

Ведення лісового господарства традиційно базується на матеріалах лісовпорядкування, розроблених на 10-ти річний період. Цей підхід зосереджується на комерційному використанні лісів, їх відновленні та належних заходах з поліпшення якісного складу лісів. Таксаційні характеристики встановлюються для кожного лісового насадження окремого лісогосподарського підприємства, проте подібний збір даних є достатньо дорогим. Окрім цього, узагальнення даних для всіх лісокористувачів при проведенні державного обліку лісів має недоліки внаслідок використання різночасових даних, зібраних з лагом принаймні в 10 років та через неможливість визначити похибку зведених результатів за відсутності даних про точність оцінки окремих лісових насаджень.

На відміну від державного обліку, НІЛ проектується для отримання результатів для всіх лісів України на основі ви-

бірки, що складається з невеликої кількості інвентаризаційних ділянок регулярно розподілених по всій території. Таким чином НІЛ є більш ефективною та надає дані одночасно для всієї країни. НІЛ є порівняно недорогим шляхом для отримання достовірних оцінок для всієї країни, регіону чи природних зон. Значення кожного показника НІЛ визначено в межах його довірчого інтервалу.

Точність оцінок цих параметрів залежить від прийнятої схеми ймовірнісної вибірки НІЛ. Зазвичай національні інвентаризації проектують для достовірної оцінки загального запасу насаджень по державі. Для запроєктованої мережі ділянок української НІЛ розрахункова похибка при визначенні загального запасу лісів не перевищує 3%. З кожною новою інвентаризацією, точність та цінність даних в статистичному та лісівничому вимірах суттєво зростають.

На наступних рисунках представлено розподіл лісових інвентаризаційних ділянок в двох областях, де проводилися регіональні інвентаризації лісів.

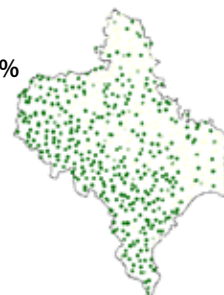
Лісистість

Сумської області – 17.8%

Лісистість

Івано-Франківської області – 41.0%

НІЛ – перші кроки в Україні

Технологічний процес лісових інвентаризацій, проведених в Сумській та Івано-Франківській областях, складався із трьох етапів:

- I. Підготовчі роботи, які, зокрема, включали визначення переліку необхідних показників, стратифікацію земельного покриття на основі даних дистанційного зондування землі з наступним віднесенням інвентаризаційних ділянок до лісових, нелісових та індикативних.
- II. Польові роботи, які полягали у закладанні лісових інвентаризаційних ділянок на території областей, зборі таксаційних показників, переобмірах лісових ділянок при повторних інвентаризаціях. Для збору даних було використано програмно-вимірювальний комплекс Field-Map, розроблений чеським Інститутом дослідження лісових екосистем.
- III. Камеральні роботи, протягом яких виконувалося зведення та статистична обробка польових даних і формування звітних таблиць. Отримані результати були статистично узагальнені. Зведені результати є усередненими оцінками за п'ятирічний період. Результати інвентаризацій опубліковані.

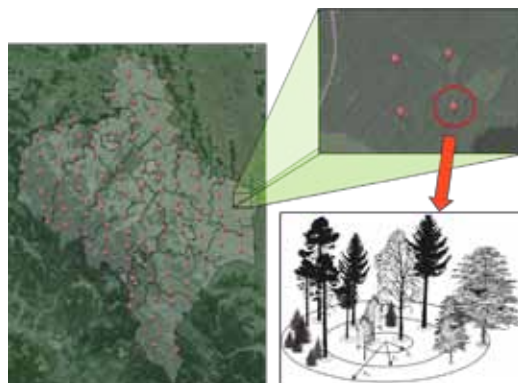
В період 2008-2013 роки інвентаризації лісів у Сумській та Івано-Франківській областях були проведені на основі міжнародних підходів до проведення НІЛ: Групи з чотирьох інвентаризаційних ділянок (тракти) були розподілені по території в систематичному порядку, з випадковим розміщенням в межах умовних квадратів зі стороною 4950 км. На кожній лісовій інвентаризаційній ділянці проводилось вимірювання

та опис понад 120-ти таксаційних показників. Повторні вимірювання були проведені протягом 2014-2015 років.

Збір таксаційних показників охоплював від вимірів діаметрів та висот дерев до оцінки пошкодження насадження та показників біорізноманіття – з метою забезпечити інформаційний базис для різноманітних питань, що можуть розглядатися відповідальними особами для прийняття рішень з лісової політики.

При проведенні інвентаризації було закладено 1 118 лісових ділянок у Сумської області, та 1 106 лісових ділянок в Івано-Франківській області. З них, проведено повторний переобмір відповідно 662 та 385 ділянок. Загалом в двох областях проведено інструментальні обміри понад 46 тисяч дерев.

Мережа та вигляд лісових інвентаризаційних ділянок, закладених в Івано-Франківській області в 2009 році

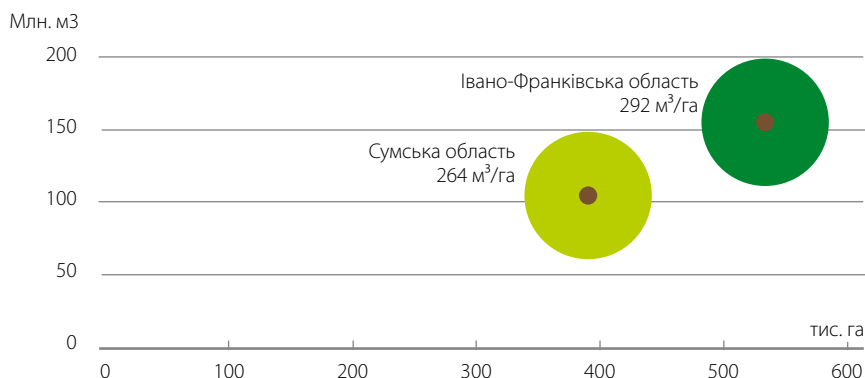
Площа лісів та запаси деревостанів

Основні результати НІЛ стосуються оцінки площі лісів та запасів деревостанів на корені.

За результатами інвентаризацій, площа лісів Сумської області складає 405 тис. га, і площа лісів Івано-Франківської області – 531 тис. га. Ростучий запас складає 107 млн. м³ і 155 млн. м³ відповідно. Інтервальні оцінки статистично відповідають показниками державного обліку лісів 2011 року.

Наступний рисунок представляє результати лісових інвентаризацій Сумської та Івано-Франківської областей. Відзначимо різницю в середніх запасах насаджень: 292 м³/га в Івано-Франківській та 264 м³/га в Сумській області.

**Загальна площа та запас насаджень
Сумської та Івано-Франківської областей**

Яка кількість дерев різних порід росте у наших лісах?

Важливо, що національна інвентаризація дозволяє поглянути на ліси не лише як на сукупність насаджень, але, насамперед, як на сукупність окремих дерев. Лише національна інвентаризація дозволяє дізнатися скільки дерев росте в наших лісах. Зрозуміло, – у межах похибки. Разом з тим, вона також дозволяє отримати оцінки таксаційних показників для лісових насаджень.

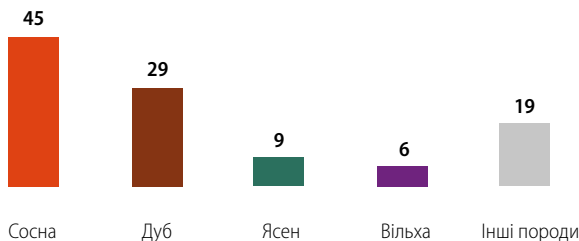
За даними регіональних інвентаризацій в лісах Сумської області зростає близько 174 млн., а в лісах Івано-Франківської області – 255 млн. дерев. Національне багатство, якими є ліси, справді складається з вражаючої кількості живих дерев.

Відзначимо також значне різноманіття деревних порід в кожній з областей, охоплених регіональними інвентаризаціями.

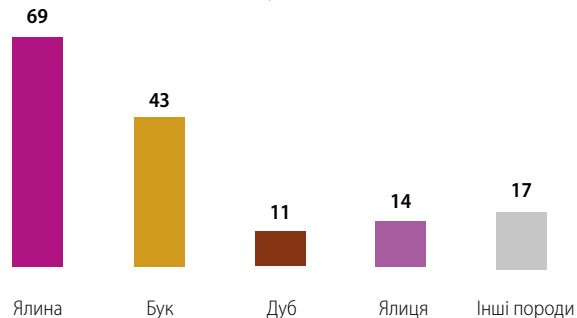
Очікувано, що у Сумській області, яка розташована в зоні Полісся та в Лісостепу, найбільшою за чисельністю є популяція дерев сосни звичайної (*Pinus sylvestris*) – 53 млн. дерев, та дуба черешчатого (*Quercus robur*) – 26 млн. дерев. Крім цього, в лісових насадженнях широко поширені інші деревні породи, такі як ясен, береза, липа, клен, вільха та осика.

В гірських та передгірних районах Карпат в Івано-Франківській області найпоширенішими є дерева ялини (смереки) європейської (*Picea abies*) – 105 млн. дерев, та бука лісового (*Fagus sylvatica*) – 50 млн. дерев. Крім цих порід, в регіоні є значні запаси ялицевих, дубових, грабових та березових насаджень.

Загальний запас насаджень Сумської області, млн. м3

Загальний запас насаджень Івано-Франківської області, млн. м3

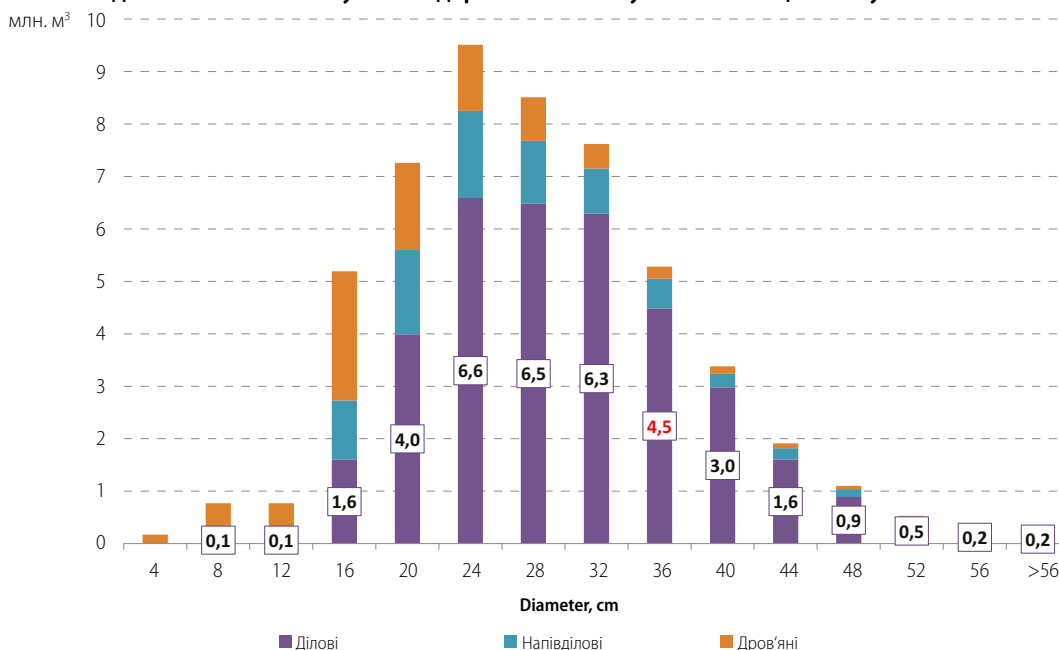

Скільки в лісі деревини та якої якості?

Ринкова вартість деревини, окрім виду деревної породи, головним чином залежить від діаметру та класу якості (сортю). Національна інвентаризація лісів дає відповідь на запитання не лише про кількість деревини в українських лісах, але й щодо її якості. Національна інвентаризація може забезпечувати лісівників, екологів, деревообробників, політиків та громадян даними щодо «матеріально-грошової оцінки» обстеженої території лісів.

Наприклад, регіональна інвентаризація, яка була проведена у Сумській області свідчить, що в класі діаметру стовбуру (ступені товщини) 36 см «на корені» стоїть 4.5 млн. «ділових» дерев, із загальним стовбуровим об'ємом 5.5 млн. м³. Якщо прийняти, що середня ціна одного кубічного метра деревини становить в середньому 1.5 тис. грн., тоді просто підрахувати, що загальна вартість деревини лише для однієї ступені товщини у Сумської області складає приблизно 8.2 млрд. грн.

Розподіл загального об'єму живих дерев сосни за ступенями товщини в Сумській області

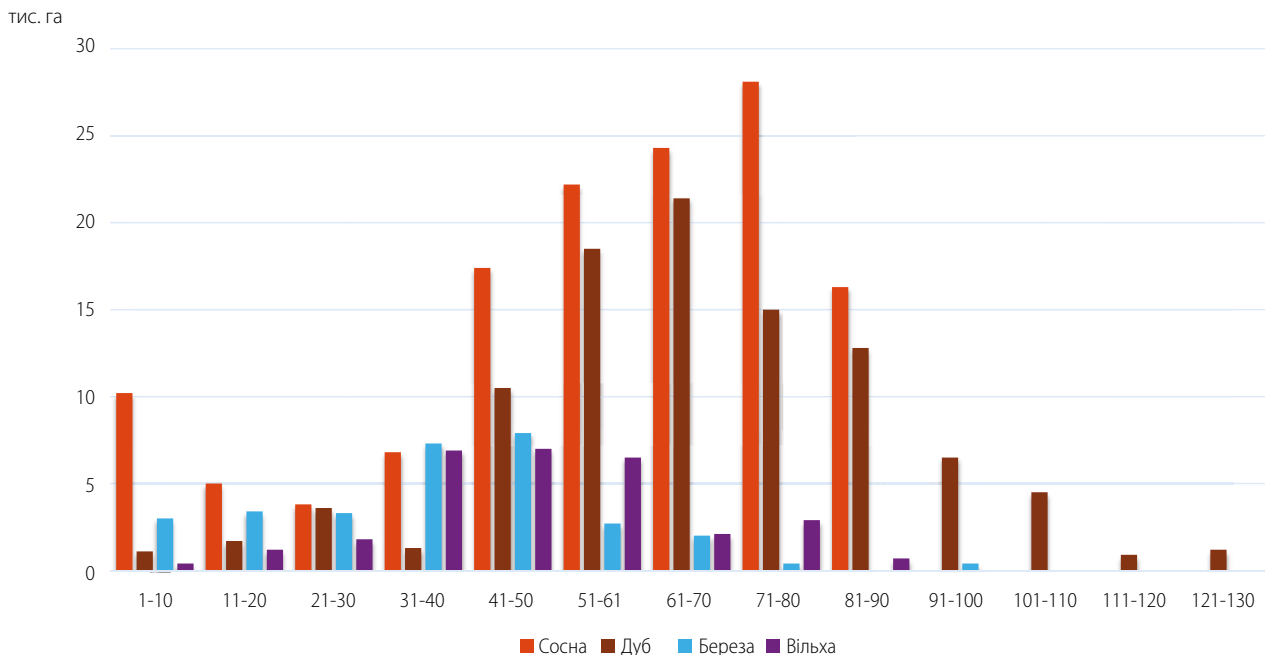

Чи варто нам турбуватися, що дерева старіють?

Вікова структура лісів є важливим індикатором для визначення приросту та обсягів рубок: середньовікові насадження мають вищий приріст, порівняно із старішими насадженнями; лише стиглі ліси можуть бути призначені до заключної рубки головного користування. Більш того, рубки є передумовою відновлення лісів. Віковий розподіл є доволі сталим протягом довгого періоду часу і тільки до певної міри є результатом впливу людини протягом десятиліть.

Розподіл лісових насаджень Сумської області за десятирічними класами віку свідчить про переважання середньовікових та пристигаючих насаджень, що формує потенціал для майбутніх заключних рубок головного користування. Результати регіональної інвентаризації також показали, що протягом останніх трьох десятиріч площа заключних рубок головного користування у сонових насадженнях зростає з 4 до 10 тис. га.

Розподіл площі насаджень лісотвірних порід Сумської області за класами віку

Природні сукцесії – лісів є більше, ніж ми очікували

Фото Олега Малова

Останні десятиріччя спостерігається природне поширення лісів на покинутих сільськогосподарських та інших землях. Це відбувається переважно на Поліссі та в Карпатах, де кліматичні умови сприятливі для лісів. Ці самозаліснені землі залишаються поза увагою державного обліку лісів, але вони віднесені до лісів згідно визначення, яким користується НІЛ.

Регіональні інвентаризації в Сумській та Івано-Франківській областях оцінюють площі самозаліснених земель в 17 та 33 тис. га відповідно. Отримані показники доводять, що проблема належного врегулювання юридичного статусу цих земель має загальнодержавне значення.

«Наріжний камінь» лісівничих досліджень

Дані національної інвентаризації представляють особливий науковий інтерес та є базисом для ґрунтовних наукових досліджень. Чим триваліший період систематичних обстежень на постійних інвентаризаційних ділянках, тим вища цінність отриманих даних кожного наступного циклу національної інвентаризації. В той же час, завдяки науковим дослідженням, сучасні методи національної інвентаризації забезпечені належно обґрунтованими методами вимірювання та статистичної обробки результатів.

Знання та прогнозування ходу росту насаджень є основою для довгострокового планування ведення лісового господарства. Нині в Україні практично зовсім немає

постійних дослідних ділянок, на яких спостереження проводилися б протягом життя лісового насадження від посадки до віку головної рубки. Натомість, всі таблиці росту побудовані засобами регресійного аналізу даних, зібраних на тимчасових пробних ділянках.

При національній інвентаризації лісів кількість інвентаризаційних ділянок є достатньою для складання регіональних таблиць ходу росту лісових насаджень із застосуванням традиційних методів моделювання. В довгостроковій перспективі, дані національної інвентаризації дозволять будувати криві ходу росту насаджень із використанням часових рядів даних та з методів функціонального аналізу.

Хід росту соснових насаджень Сумської області

Клас віку	Середній діаметр, см	Середня висота, м	Клас бонітету	Повнота	Запас*, м ³ /га
1 - 10	7	4	Ia.8	0,79	4
11 - 20	12	8	Ia.3	0,65	57
21 - 30	18	14	Ia.1	0,59	269
31 - 40	23	18,5	Ia.1	0,81	332
41 - 50	25	21,5	Ia.4	0,72	401
51 - 60	29	24	Ia.2	0,74	415
61 - 70	31	26	Ia.3	0,86	448
71 - 80	34	27	Ia.5	0,77	530
81 - 90	36	28,5	Ia.6	0,81	564
91 - 100	38	31	Ia.9	0,91	510

*приведений до повноти 1.0

Сухостійні дерева – між санітарними заходами та потребами біорізноманіття

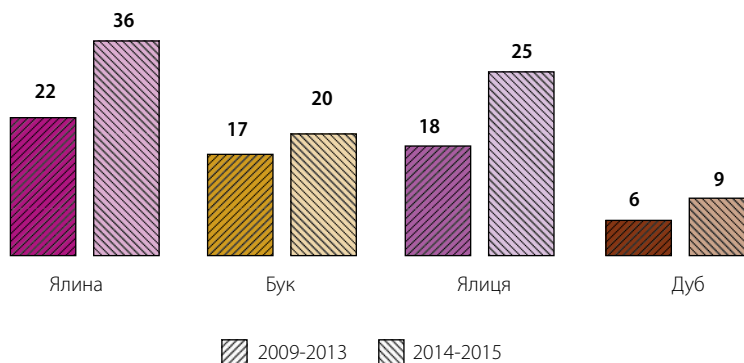
Сучасні наукові дослідження свідчать, що для підтримання біорізноманіття в насадженні доцільно зберігати певну кількість сухостійних дерев. Разом з тим, надмірні обсяги сухоостою свідчать про інтенсивний відпад дерев, що може бути обумовлений природною конкуренцією та несвоєчасно проведеним доглядом, впливом кліматичних умов, антропогенних факторів, забрудненням, пошкодженням шкідниками та хворобами тощо.

В лісах Івано-Франківській області, крім загального стовбурового об'єму живих дерев, що сягає 155 млн. м³, дані регіональної інвентаризації 2009-2013 років засвідчили наявність значного об'єму стоячих сухостійних дерев – 8.4 млн. м³, в тому числі ялини європейської майже 5 млн. м³. Повторна ін-

вентаризація 2014-2015 років оцінила сумарні обсяги всихання усіх порід у розмірі 11.8 млн. м³; в тому числі ялини європейської 7.3 млн. м³. Таким чином, проведені інвентаризації об'єктивно підтвердили прогресуюче накопичення запасів сухоостою в насадженнях області. Нині, за отриманими оцінками, приблизно кожне двадцяте дерево в лісах Івано-Франківської області – сухостійне.

Збільшення об'ємів стоячої сухостійної деревини відбулося для всіх панівних порід як в рівнинних, так і гірських лісах. За оцінками першої інвентаризації, середньостатистичне насадження Івано-Франківській області містило близько 16 м³/га сухоостою, а за даними повторних обмірів – 23 м³/га. Аналогічно, для лісів Сумської області, – 12 м³/га та 15 м³/га.

Середній об'єм стоячих сухих дерев в насадженнях лісотвірних порід Івано-Франківської області, м³/га

Мертва деревина – джерело біорізноманіття

Мертва деревина є частиною природного ланцюга в лісовій екосистемі. Багато видів, зокрема рідкісних, спеціалізуються на цій ланці. Гриби, мохи, комахи та пташки оселяються та харчуються завдяки наявності деревних решток. Мертва деревина є важливим фактором біологічного різноманіття. Ліси, що не містять деревних решток, схожі скоріше на плантації, ніж на природні угруповання.

Завдяки впровадженню відповідної методики та проведенню інструментальних вимірів на інвента-

ризаційних ділянках стало можливим отримати точні оцінки запасів мертвої деревини. Загальні запаси деревної ламані (поваленої мертвої деревини) у Сумській області становлять 785 тис. м³, а в Івано-Франківській – 1 991 тис. м³, з них деревина без ознак розкладу, – 150 тис. м³ куб. та 226 тис. м³ відповідно. За дуже консервативними оцінками на 1 га в насадженнях Сумської області у середньому знаходиться понад 2 м³ поваленої мертвої деревини; в насадженнях Івано-Франківської області – 4 м³.

Вперше в Україні: вимірювання поточного приросту та відпаду дерев у насадженнях

Унікальною характеристикою методики НІЛ є проведення періодичних вимірювань на лісових ділянках, які надають достовірну інформацію про зміни в лісах, зокрема – приріст та відпад насаджень.

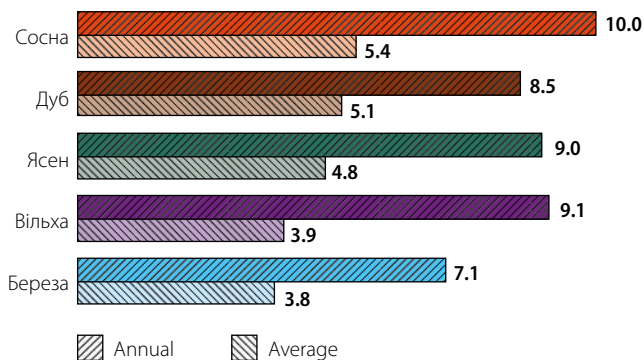
В 2013-2015 роках, через п'ять років після проведення початкових вимірювань, в Україні вперше було проведено подібне широкомасштабне дослідження з повторним обмірюванням інвентаризаційних ділянок для встановлення приросту дерев у лісових насадженнях двох адміністративних областей.

За результатами інвентаризації лісів Сумської області значення чистого поточного приросту деревостанів сосни звичайної (середньорічна зміна об'єму стовбу-

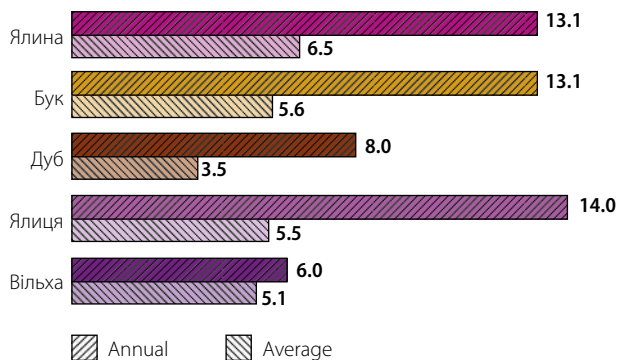
рів дерев за п'ятирічний період зменшена на природні втрати) складає 10.0 м³/га в рік. При цьому, середній приріст деревостанів сосни (середньорічна зміна об'єму стовбурів дерев за вік росту) становить 5.4 м³/га в рік. Оцінка поточного приросту деревостанів дуба черешчатого дорівнює 8.5 м³/га, ясена зеленого – 9.0 м³/га, берези повислої – 7.1 м³/га в рік.

Подібним чином, поточні прирости деревостанів основних лісотвірних порід Івано-Франківської області, значно перевищують показники середніх приростів. Інвентаризація визначила наступні значення поточного приросту запасів деревостанів: ялини європейської – 13.1 м³/га, ялиці білої – 14.0 м³/га, бука лісового – 13.1 м³/га, дуба черешчатого – 8.0 м³/га в рік.

Increment of stands of main tree species in Sumy Oblast, m³/ha per year

Increment of stands of main tree species in Ivano-Frankivsk Oblast, m³/ha per year

Формула лісового балансу

Оцінки значень поточного приросту та відпаду дерев у насадженнях, отримані регіональними інвентаризаціями, суттєво змінюють уявлення про хід природного росту та характер використання лісових ресурсів у обстежених областях.

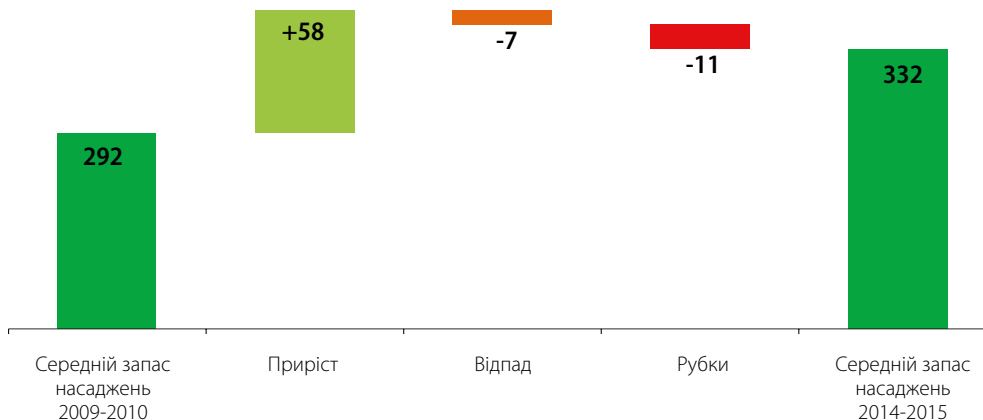
На основі цих показників була вперше розрахована формула лісового балансу та оцінена інтенсивність використання запасів лісових насаджень у обстежених областях, як це зазвичай зроблено в лісових статистиках інших європейських країн.

Згідно даних інвентаризації, в лісах Івано-Франківської області щорічно приростає 5.93 млн. м³ деревини, при-

родний відпад становить близько 0.73 млн. м³, рубки в насадженнях – 1.11 млн. м³. Тобто, щорічна зміна (накопичення) запасу деревостанів становить 4.09 млн. м³. Інтенсивність експлуатації лісів, що визначена відповідно до прийнятої в європейських країнах методології як відношення обсягу рубок до щорічного приросту, складає 19%.

В 2017 році інформацію щодо показників лісового балансу Івано-Франківське обласне управління лісового та мисливського господарства надало сесії Івано-Франківської обласної ради для підготовки рішення «Про стан використання лісових ресурсів на території області».

Зміна запасу насаджень Івано-Франківської області з 2009-2010 до 2014-2015 років, м3/га за 5 років

Від національної до міжнародної лісової статистики

Україна приймає участь у численних міжнародних процесах, пов'язаних із збереженням та використанням лісів і зобов'язана надавати достовірну інформацію про українські ліси до міжнародної статистики. Національна інвентаризація лісів може поліпшити якість та точність цих даних та інформації.

Наприклад, Глобальна оцінка лісових ресурсів ФАО (FAO Global Forest Resources Assessments), Європейські міністерські конференції із захисту лісів Європи (Forest Europe), Рамкова конвенція ООН зі зміни клімату (United Nations Framework Convention on Climate Change) та Кіотський протокол (Kyoto Protocol) до неї

потребують відомостей про природні лісові експансії, чистий щорічний приріст, природні втрати, надземну біомасу, сухостій та мертву повалену деревину, розподіл площі та запасів насаджень за ступенями товщини, – які можуть бути отримані тільки від національної системи моніторингу лісів, яку представляє національна інвентаризація лісів.

Також, національна інвентаризація надаватиме дані до щорічної звітності з моніторингу лісів на національному та міжнародному рівнях (International Co-operative Programme on Assessment and Monitoring of Air Pollution Effects on Forests – UN-ECE ICP Forests).

Внесок національної інвентаризації лісів до національної інвентаризації парникових газів

Український національний кадастр антропогенних викидів із джерел та абсорбції поглиначами парникових газів зазначає, що єдиною категорією в якій спостерігається поглинання парникових газів є категорія землекористування «Лісові землі» у секторі «Землекористування, зміни у землекористуванні та лісове господарство». За період з 1990 року спостерігається досить стійкий загальний щорічний рівень поглинання парникових газів лісами – 58,1-68,1 млн. т CO₂ екв.

Приймаючи до уваги, що НІЛ дозволяє визначити поточний приріст лісових насаджень, на основі цих емпіричних даних, можливо оновити національні коефіцієнти приросту біомаси, які є визначальними для оцінки змін обсягів поглинання вуглецю лісовими насадженнями.

Навіщо потрібна національна інвентаризація лісів і скільки вона коштує?

Національна інвентаризація лісів надає багато інформації, наприклад, про площу лісів, загальні запаси лісових насаджень, приріст, відпад та обсяги рубок, об'єми та кількість дерев, індикатори біорізноманіття та санітарного стану насаджень, відновлення насаджень, дані про типи лісу та інші. Вигляд та зміст звітних таблиць визначається лише потребами користувачів інформації завдяки можливості використання сучасних засобів обробки та представлення даних. Планується, що українська НІЛ буде щорічно надавати зібрані дані, а після закінчення п'ятирічного періоду збору даних будуть представлені офіційні зведені результати.

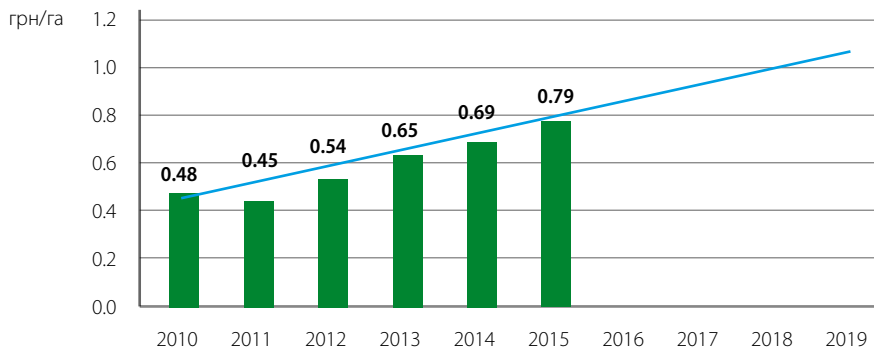
Дані НІЛ можуть бути порівняні з іншими статистичними даними за наборами показників та структурою. Це порівняння дозволяє визначити точність даних щодо обсягів рубок та відновлення лісів, зібраних іншими методами. У подальшому дані НІЛ можуть бути використані для моде-

лювання розвитку лісів за різними сценаріями, визначеними лісовою політикою, відносно планування обсягів рубок та відновлення лісів.

Обсяг та цінність даних НІЛ будуть зростати від циклу до циклу. Шляхом періодичних оцінок та оброблення накопиченої інформації спеціалісти матимуть змогу розробляти все більш достовірні моделі росту і розвитку лісів.

В порівнянні з іншими підходами щодо досягнення належного розуміння поширення та якості лісових екосистем, національна інвентаризація лісів є доволі недорогим заходом. На основі досвіду інвентаризацій Сумської та Івано-Франківської областей, витрати на інвентаризацію 1 га лісів склали менше 1 грн. Очікується, що витрати будуть близькі до 1 грн./га при проведенні національної інвентаризації в наступні роки.

Витрати на інвентаризацію лісів на рік

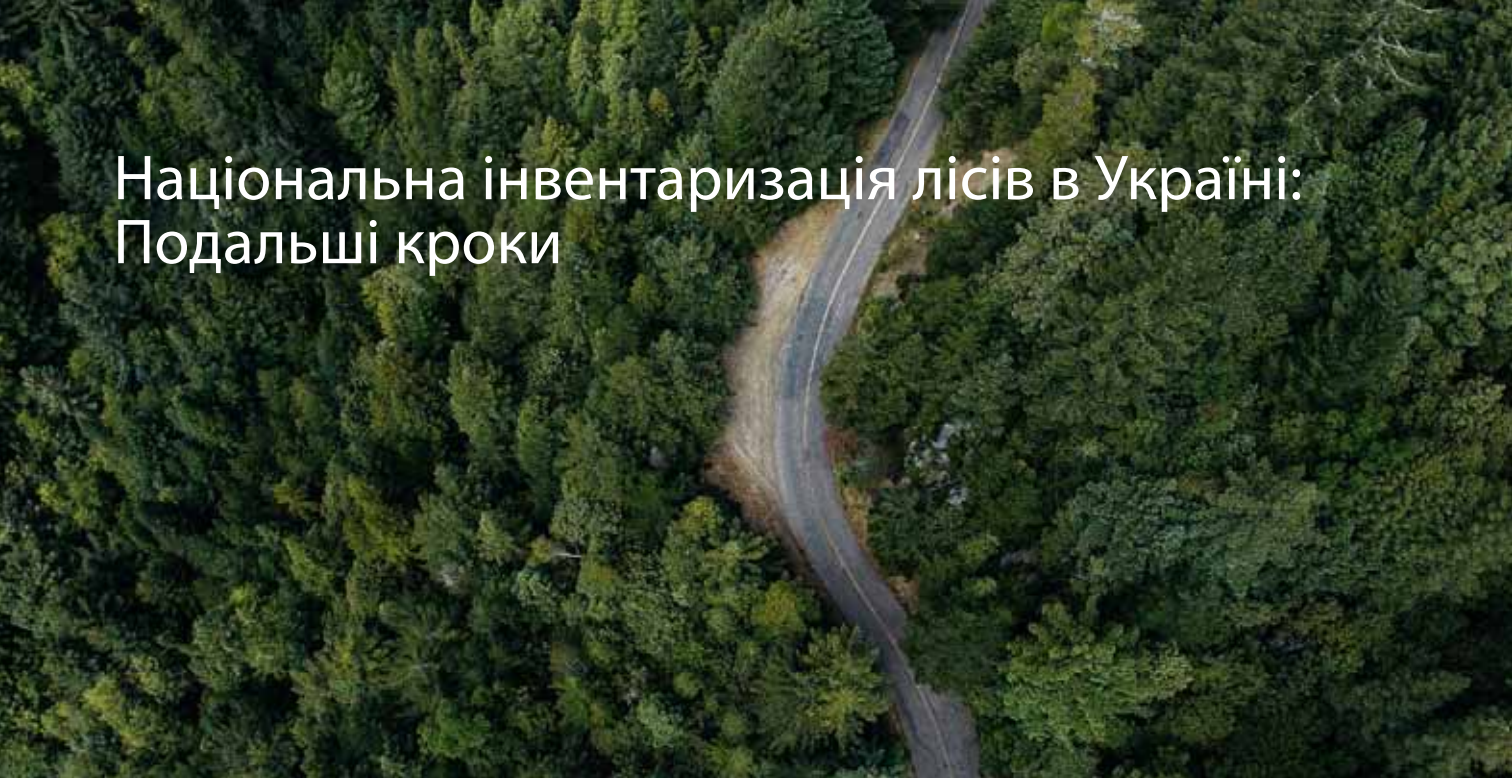
Критично важливо: публічний доступ до даних національної інвентаризації лісів

Національна інвентаризація лісів сама по собі є публічним активом. Вона проводиться за кошти державного бюджету, тобто українських платників податків. Таким чином, очікується, що результати мають бути доступні не тільки для органів державної влади, міністерств та державних агентств, зокрема Держлісагентства, але й широкої громадськості, у тому числі організацій громадянського суспільства.

Періодичні видання, такі як ця брошура, а також спеціальний веб-сайт, будуть забезпечувати всеосяжну

доступність даних НІЛ, публікуючи таблиці, графіки та карти тощо. При тому, що детальний доступ буде наданий державним органам, для визначених випадків дані могли б надаватися для наукових та комерційних цілей, приймаючи до уваги правові обмеження, наприклад, законодавство про доступ до інформації. Комерційне використання даних НІЛ, зокрема для довготермінового планування інвестицій експортерами деревини чи підприємствами лісової промисловості, повинне бути платним.

Національна інвентаризація лісів в Україні: Подальші кроки

З середини 2017 року Німецько-український агрополітичний діалог (АПД) забезпечує підтримку українських фахівців та установ щодо нарощування потенціалу, необхідного для підготовки національної інвентаризації лісів в Україні.

На момент підготовки цієї брошури (середина серпня 2018 року) низка важливих кроків була зроблена для всеосяжного запровадження НІЛ:

- Розроблена «Інструкція з проведення НІЛ», що встановлює методичні засади та перелік показників, а також визначене необхідне програмне та апаратне забезпечення;
- Підготовлено проект відповідного закону з визначенням прав доступу у ліси для цілей НІЛ, який зареєстрований у Верховній Раді України;

- Бюджетний запит щодо НІЛ на 2019 рік підготовлений та представлений відповідним державним установам;
- Розроблена тестова версія веб-сайту НІЛ, де розміщені дані попередніх регіональних інвентаризацій лісів двох адміністративних областей.

Очікується, що ці заходи будуть повністю впроваджені до кінця 2018 року, щоб пілотні інвентаризаційні групи змогли розпочати роботи з початку 2019 року.

Також питання узгодженості розподілів площі лісів за лісокористувачами за оцінками НІЛ та за даними державного лісового кадастру повинні бути детально обговорені в співпраці з відповідальними державними установами перед початком проведення НІЛ.

Національна інвентаризація лісів

як лісова політика формує суспільне
сприйняття лісокористування